

РОЗДІЛ 1. Підприємливість і підприємництво

Урок 18. Без ризику немає успіху

Пояснюємо учням сутність бізнес-ризиків, його типи та джерела. **Нагадуємо**, що підприємець не може не ризикувати, звісно, якщо він хоче добитися значного успіху. **Розглядаємо** бізнес-ризиків у різних сферах підприємництва. **Навчаємо** підлітків аналізувати ризиків та причини їх виникнення, оцінювати їх і пропонувати заходи зменшення впливу, а також приймати рішення в умовах невизначеності та брати на себе відповідальність за їх наслідки.

Обговорюємо відповідальність підприємця перед працівниками й громадою. Закцентуйте увагу на відповідальному реагуванні на настання ризиків — неможливості виправдань незаконних дій під виглядом мінімізації ризику.

Матеріал теми розгортається по спіралі: початок теми— пригадування вивченого у попередніх класах, а далі — поглиблення матеріалу (основні бізнес-ризиків, оцінка ризиків, керування ними). Звісно, не в наших силах у буквальному сенсі керувати ризиками (активізувати їх в найсприятливіший для нас момент чи взагалі робити так, щоб вони не наставали), але ми можемо проводити моніторинг, передбачати їх настання, планувати дії, які дадуть змогу нівелювати наслідки їх настання.

Матеріал підручника побудований так, щоб показати ризиків у різних підприємствах — великий та маленьких, міських і фермерських. Щоб наочніше показати з усі сторін різні моменти підприємницької діяльності, пов'язані з ризиками, у підручнику наведено ланцюжок завдань, пов'язаних зі студією "Фотограф іде до вас" — відкриття студії, передбачення фінансових ризиків та їхніх наслідків; ризик конкуренції а можливі реагування на нього; репутаційні ризиків та розв'язання конфліктів з клієнтами, стратегічні ризиків, пов'язані зі зміною технологій у майбутньому, та планування розвитку підприємства з їх урахуванням); ризиків зовнішнього середовища; підсумок — створення плану мінімізації наслідків від кількох, найсуттєвіших, ризиків.

Основні поняття та змістові акценти: бізнес-ризик, типи ризиків, оцінка ризику (ймовірність, масштабність наслідків, час на реалізацію дій по зменшенню

наслідків, готовність бізнесу до реагування); інструменти управління ризиком (уникнення ризику, зменшення наслідків, страхування, прийняття рішення, план реагування (план В), резерви підприємства).

Форми роботи на уроках можуть бути такими:

- розбір життєвої ситуації (перебій у постачанні матеріалів, негативні відгуки клієнтів, поламак обладнання тощо). Учні визначають тип ризику та пропонують три заходи зменшення наслідків від настання;
- створення таблиці "Типи ризиків і способи управління ними";
- створення інфографіки "Як бізнес готується до несподіванок", "Чи всі бізнес-несподіванки прикрі?";
- завдання "Ризик-шторм" — кожна група формулює 5 потенційних ризиків для реалізації близького їм проекту (організація шкільного кафе, осінній ярмарок тощо), упорядковує їх за пріоритетом, готує план реагування.
Орієнтовні критерії оцінювання: виявлення релевантних ризиків для заданого проекту (0–3 бали), обґрунтування ймовірності та впливу (0–3 бали), реалістичні кроки зменшення впливу ризику та план В (0–3 бали), ясність викладу інформації під час презентації, аргументи, взаємодія в групі (0–3 бали);
- рольова гра "Кризова нарада" — одна група займається менеджментом підприємства, інша — команда з управління ризиками, учні мають швидко приймати рішення (дайте підліткам на прийняття рішення 2-3 хв);

Приклад завдання — "Підлітки відкрили шкільну кав'ярню. Через тиждень постачальник підвищив ціни, а в школі заборонили продавати солодке." Які коректні дії у відповідь на настання таких ризиків можуть бути?